

"СРЕДЊЕ ПОМОРАВЉЕ"

Број 10-11-04/2023

19.01.2023 год

ЈАГОДИНА

Извод из записника
непотребно изостављено

На основу члана 53 Статута Историјског архива "Средње Поморавље", у Јагодина, Управни одбор на својој седници одржаној дана 19.01.2023. године доноси:

ОДЛУКУ

Управни одбор Историјског архива "Средње Поморавље", у Јагодина, доноси Програм рада Историјског архива "Средње Поморавље" у Јагодина за 2023. годину, број 04-41 од 17.01.2023. године.

Једногласно

Председник Управног одбора

Милан Лукић
Милан Лукић

ПРЕДЛОГ ПРОГРАМА РАДА ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА
„СРЕДЊЕ ПОМОРАВЉЕ“ У ЈАГОДИНИ ЗА НАРЕДНУ 2023. ГОДИНУ
17. 1. 2023 год
О Д И Н А**I Уводне напомене**

Историјски архив „Средње Поморавље“ у Јагодини је установа која се бави заштитом архивске грађе и документарног материјала на подручју свих шест општина Поморавског округа. Архив у Јагодини обавља све послове, предвиђене Законом о архивској грађи и архивској делатности, на територији своје надлежности. На подручју надлежности Архива смештено је преко 2000 (две хиљаде) регистратура. У депоима Архива смештено је близу 4500 (четири и по хиљаде) дужних метара архивске грађе и документарног материјала. Архив у Јагодини је једина установа која се бави заштитом ове врсте културних добара на подручју Поморавског округа.

II Програм рада са предлозима мера

Програм рада Историјског архива „Средње Поморавље“ у Јагодини биће у даљем тексту представљен по службама, односно, врстама послова.

1. Служба управних, финансијских и општих послова. Структура послова:

обавља правне, организационе, управне, финансијско-материјалне, канцеларијске, административно-техничке, послове помоћних служби – одржавање хигијене, поправки, транспортне и курирске послове, као и друге оперативне – стручне послове, утврђене законом и подзаконским актима, Статутом и другим општим актима Архива, као и налозима директора. Број извршилаца (6) шест.

Предлог мера:

1. За испуњење свих горе наведених послова и радних задатака, биће предузете мере додатног осавремењавања средстава за рад, пре свега набавком модернијих персоналних рачунара и штампача, као и прелазак на е-писарницу и е-архиву од 2024. године.
2. Такође, биће спроведено континуирано додатно стручно усавршавање службеника кроз похађања стручних семинара, предавања и слично, као и набављање стручне литературе.
3. Уколико буде неопходно, биће обезбеђен и додатни простор за смештај документације коју користи Служба.

2. Служба заштите архивске грађе ван Архива (Спољна служба). Структура послова: евидентирање регистратура, комплетан преглед архивске грађе и документарног материјала, пружање стручне помоћи регистратурама, излучивање безвредног документарног материјала, припрема за преузимање архивске грађе, евиденција о регистратурама, заштита архивске грађе приватних ималаца, законом предвиђен надзор. Ове послове обављаће 1 (један) радник.

Предлог мера:

1. Да би се благовремено и што ефикасније испунио предвиђени план, неопходно је извршити ревизију комплетне документације (свих досијеа), која је на располагању Спољној служби. На тај начин би се рационалисао процес рада, али и смањено број регистратура, којима је потребан стручни и инспекцијски надзор.
2. Због лакшег евидентирања документације Спољне службе, потребно је обезбедити посебан простор (посебне ормаре) и услове за њен смештај, који ће бити и физички обезбеђен.

3. Због неопходне и константне мобилности Службе, потребна је набавка службеног возила, пошто јурисдикција Спољне службе Историјског архива Јагодине покрива читаву територију Поморавског управног округа.

3. *Служба заштите архивске грађе у Архиву (Служба депоа)* Структура послова: пријем и смештај архивске грађе и документарног материјала, вођење посебних евиденција, одржавање архивске грађе у депоу, издавање архивске грађе на сређивање, издавање архивске грађе корисницима, чување и презентација архивске грађе, обављање одређених врста истраживања за испуњавање неких специфичних захтева корисника архивске грађе, пружање свих врста информација у вези са структуром архивске грађе и информативних средстава. На овим пословима ангажована су 4 (четири) радника.

Напомена: Већ дуже од две деценије, радници Службе за заштиту архивске грађе у Архиву (Служба депоа), свој посао обављају у изузетно тешким условима, који представљају огромну препреку у процесу рада и функционисања Службе, али и Архива у целини. Већ више пута до сада (током протекле две деценије) указивано је на изузетно лоше стање (техничко) у коме се налази објекат, који служи као архивски депо. У питању је тзв. „стара зграда Учитељске школе“, која је власништво Републике Србије, а корисник је Факултет Педагошких наука у Јагодини, док Историјски архив Јагодине употребљава (као архивски Депо) просторије приземља поменутог објекта. Површина приземља „старе зграде“, која је и сама културно добро, и налази се под заштитом Завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу, износи близу 1200 (хиљаду и двеста) метара квадратних. Међутим, због урушавања око 40% међусpratне конструкције поменутог објекта и свеукупног, екстремно лошег техничког стања (скоро потпуна девастација објекта), површина приземља „старе зграде“, која може да се користи у сврху смештаја архивске грађе, смањена је за 30-40%, што озбиљно угрожава архивску грађу и документарни материјал, али и озбиљно отежава обављање послова за које су задужени радници Службе депоа. Постоји велика и сасвим извесна опасност да највећи део тренутно смештене архивске грађе – 4500 (четири хиљаде и петсто) дужних метара – буде значајно оштећен или потпуно уништен. Наглашавам да је у питању културно добро (архивска грађа), која је битна за читав Поморавски округ, али и шире, пошто корисници услуга Историјског архива долазе из читаве Србије. Поред тога, постоје константне (свакодневне) отежавајуће околности за раднике Службе депоа (недостатак грејања, светла, простора, итд.) у току обављања послова унутар објекта. Због тога је неопходно да се овим Програмом рада обухвати (што је битно за сам опстанак Архива) и проналажење трајног решења за смештај драгоцене архивске грађе, која је битна за читав Поморавски округ (и шире) и безбедност свих службеника Историјског архива Јагодине, а нарочито радника Службе депоа. Програмом рада предвиђена су 3 (три) могућа предлога решења за трајно елиминисање овог изузетно озбиљног, вишедеценијског проблема:

Предлог додатних мера:

1. Сачинити прецизну структуру свих неопходних техничких интервенција на санацији (спољне и унутрашње) административне зграде Архива;
 2. Конкурисати код оснивача и Министарства Културе Републике Србије за доделу средстава, неопходних за решавање питања административне зграде Архива;
 3. Истим начином, као код горе наведеног, обезбедити додатну техничку опремљеност (набавка рачунара и додатне опреме) административне зграде Архива.
2. *Служба сређивања и обраде архивске грађе, са одељењима за обраду и сређивање, културно-просветну, научну, пропагандну и издавачку делатност, Центром за информације и Библиотеком.*

Структура послова: класификација и систематизација архивске грађе унутар фондова, израда информативних средстава (сумарних и аналитичких инвентара, регистра, пописа предмета и сл.), припремање и издавање публикација (критичко приређивање историјских извора), истраживање и обрада докумената, комплетна припрема изложби архивске грађе, набавка и издавање библиотечког материјала на коришћење, као и вођење евиденције корисника библиотечког материјала, израда инвентара библиотечког материјала, израда инвентара микрофилмског материјала, припремање научних и културно-просветних манифестација.
Све наведене послове обављаће 9 (девет) радника.

а) Послови сређивања и обраде архивске грађе и израда информативних средстава

Планом рада Историјског архива Јагодине за наредну годину, предвиђено је да се започне са комплетним архивистичким сређивањем и обрадом 12 (дванаест) фондова, од чега 6 (шест) општинских – фондови СО Јагодина, СО Туприја, СО Параћин, СО Свилајнац, СО Деспотовац и СО Рековац, у периоду од 1965. до 1985. године. Поред тога, предвиђена је и израда информативних средстава за део фонда *Начелство Округа Јагодинског* (1839-1889), као и комплетна обрада најмање 3 (три) школска фонда, као и 2 (два) судска фонда и фондова за које се сваке године утврђује или утврди да их је потребно интервентно средити. У циљу усавршавања информативног система Архива предвиђено је и започињање процеса *дигитализације свих информативних средстава* и докумената из фондова од изузетног значаја.

Напомена: Горе наведеним пројектом даљег оперативног осавремењавања (дигитализација информативних средстава итд.), предвиђено је да сва информативна средства, која поседује Архив Јагодине и која се налазе у писаном облику на прописаним обрасцима, преведемо у дигитални облик Архив поседује 274 сумарна инвентара и 5 аналитичких за сређене и обрађене фондове и збирке. Поред ових евиденција, и остале архивске евиденције, као и делови значајнијих фондова (за почетак) треба да уђу у завршни процес дигитализације.

Пројектом предвиђамо довршавање дигитализације постојећих информативних средстава и вођење нових, уз одговарајућу софтверску подршку, као и почетак дигитализације значајнијих фондова. На тај начин, поред установљавања јединствене информационе евиденције, сва информативна средства Архива, као и део грађе значајнијих архивских фондова, би били систематизовани, а њихова доступност олакшана. Такође, дигитализацијом би било настављено даље ажурирање архивских информативних средстава. Поред наведеног, овим пројектом је обухваћена и архивска грађа од изузетног значаја која се чува у архиву, као на пример, Збирка матичних књига рођених, венчаних и умрлих (више од 300 књига). Евиденције из матичних књига за период од 1837. до 1916. године су највећим делом дигитализоване у протеклих 15 година.

б) Научно-истраживачка, издавачка и културно-пропагандна делатност

Планом рада Историјског архива Јагодине, у оквиру ове делатности у наредне четири године предвиђено је објављивање неколико стручних издања, везаних искључиво за рад Историјског архива Јагодине:

1. Збирка историјских извора – *Попис становништва и имовине у срезу темнићком 1863.* (радни наслов), у склопу заједничког пројекта са Архивом Србије о публикавању историјских извора за финансијску и управну реформу у Кнежевини Србији и у склопу ширег пројекта Историјског архива Јагодине – *Извори за историју централне Србије у 19. веку;*
2. *Средње Поморавље, Ресави и Левач, рат и свакодневни живот 1941 - 1945,* у склопу пројекта *Извори за Други светски рат у централној Србији;*
3. Нови том збирке историјских извора у оквиру едиције *Извори за Први светски рат у Средњем Поморављу, Ресави и Левачу;*
4. Посебан број часописа за историографију и архивистику **Корени – Корени XI.**

5. Планирано је издавање друге књиге, посвећене Првом светском рату – Ратни пут Тимочке дивизије.

Планира се и редовна промоција архивских издања поводом *Дана Архива*, као и подела награда најбољим ученицима основних школа из предмета историје, поводом манифестације *Недеље Архива*.

в) Библиотека

У циљу обogaћивања књижног фонда специјалне архивске библиотеке, планирана је набавка (куповином, разменом, поклоном) најмање 20 (двадесет) библиотечких јединица куповином и разменом, чиме би се број књига увећао на 3665 (три хиљаде шесто шездесет и пет). Предвиђена је и допуна *Инвентара монографских публикација*, која би до краја године требало да садржи, како је већ наведено, чиме би се евидентирало укупно око 4500 (четири хиљаде и петсто) уписаних библиотечких јединица.

Предлог мера:

1. Неопходно је обновити техничку опрему набавком најмање четири рачунара или побољшањем конфигурација постојећих.
2. Биће примењен нови софтверски програм АРХИС (што важи за све службе у структури Архива), у циљу што ефикаснијег рада, међусобне сарадње (умрежавање рачунара) и успостављања јединствене архивске информативне мреже на територији читаве Републике Србије.
3. Биће усавршен и примењен нови рачунарски програм за унос назива (наслова) библиотечких јединица у јединствени *Инвентар монографских публикација*. Упоредо с тим, биће настављен рад на уносу података за *Централни регистар фондова*, у склопу сарадње са Архивом Србије.
4. Наставиће се сарадња са другим институцијама на територији града Јагодине (Факултет педагошких наука) и шире, у циљу што ефикаснијег испуњења плана, по питању научно-истраживачке и издавачке делатности. Биће конкретизовани већ постигнути (начелни) договори с Историјским институтом Београд, у вези са пружањем рецензентских и стручних савета. Биће успостављена, односно, обновљена сарадња и са Институтом за савремену историју Србије у Београду и Филозофским факултетом (група за историју) у Београду, у вези са унапређењем научно-истраживачке и издавачке делатности Архива.
5. Биће упућен позив свим заинтересованим истраживачима прошлости, са подручја Поморавског управног округа и шире, да пошаљу своје радове за нови (једанаести) број часописа за историографију и архивистику – *Корени*.
6. Наставиће се континуирана сарадња са правним лицима које се баве штампарском делатношћу, у циљу одржавања високог квалитета услуга у тој области.

ГЕНЕРАЛНА НАПОМЕНА: У наредној години неопходно је предузети све мере како би се трајно решило питање Деоа Историјског архива „Средње Поморавље“ у Јагодини, јер можемо доћи у ситуацију да не будемо у стању да обављамо основну делатност. С тим у вези, потребно је изнаћи неко решење, како би се овај проблем дугорочно решио и како би се архивска грађа и документарни материјал сачувао.

В. д. директора Архива
Милан Јаковљевић